

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України
Асоціація Філософського Мистецтва
Софійський університет імені К. Охридського (Болгарія)
Центр гуманітарної освіти НАН України
Університет сучасних знань
Академія муніципального управління
Українська асоціація психології освіти і розвитку

**ФІЛОСОФСЬКА
АНТРОПОЛОГІЯ,
ПСИХОАНАЛІЗ І АРТ-ТЕРАПІЯ:
ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ВЗАЄМОДІЇ
підхід філософської антропології
як метаантропології**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

III Міжнародної науково-практичної конференції

30 - 31 березня 2016 р.,

що проводить

**КАФЕДРА ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ
ФАКУЛЬТЕТУ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВІТИ І НАУКИ
НПУ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

Київ
Інтерсервіс
2016

УДК 141.319.8(082)
ББК 87.52я43
Ф56

*Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету філософської освіти і науки
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
(Протокол № 10 від 21 червня 2016 року)*

Редакційна колегія:

Хамітов Н., доктор філософських наук, професор, голова редколегії (м. Київ)

Крилова С., доктор філософських наук, професор, заступник голови редколегії
(м. Київ)

Матвєєв В., доктор філософських наук, професор, заступник голови редколегії
(м. Київ)

Вашкевич В., доктор філософських наук, професор (м. Київ)

Любивий Я., доктор філософських наук, професор (м. Київ)

Мірчев Д., доктор філософських наук, професор (м. Софія, Болгарія)

Мінева С., доктор філософії, професор (м. Софія, Болгарія)

Власова О., доктор психологічних наук, професор (м. Київ)

Шкіль Л., кандидат філософських наук, доцент, відповідальний секретар
(м. Київ)

Рецензенти:

Степаненко І., доктор філософських наук, професор

Герасимова Е., доктор філософських наук, професор

Скубашевська О., доктор філософських наук, професор

**Ф 56 ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ, ПСИХОАНАЛІЗ ТА АРТ-ТЕРАПІЯ:
ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ВЗАЄМОДІЇ: підхід філософської антропології як
метаантропології: збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної
конференції, 30 – 31 березня 2016 р. / За ред. Хамітова Н.В. – К. : Інтерсервіс, 2016. –
206 с.**

ISBN 978-617-696-491-9

УДК 141.319.8(082)

ББК 87.52я43

Ф 56

*У збірнику наукових праць конференції розглядаються питання взаємодії
філософської антропології, психоаналізу і арт-терапії. Значне місце займає розробка
методологічних засад дослідження в контексті школи філософської антропології як
метаантропології.*

*Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за зміст підходів,
точність наведених фактів, цитат, імен та інших відомостей.*

**Видання підготовлено в лабораторії метаантропологічних досліджень кафедри
філософської антропології НПУ імені М.П. Драгоманова і здійснене за сприяння
Асоціації Філософського Мистецтва.**

ISBN 978-617-696-491-9

© Н. Хамітов, С. Крилова, В. Матвєєв,
С. Мінева, Я. Любивий, Л. Шашкова та ін., 2016

ЗМІСТ

Хамітов Назип, Крилова Світлана (м. Київ). Цілісність людини як критерій і результат поєднання філософської антропології, психоаналізу і арт-терапії: підхід метаантропології.....	6
Хамітов Назип (м. Київ). Гугл-мышление: опасность для вида «хомо сапиенс»?.....	23
Крилова Світлана (м. Київ). Іпостасі любові та проблема теоретичного і практичного синтезу філософської антропології, психоаналізу і арт-терапії.....	28
Шашкова Людмила (м. Київ). Science art (наукове мистецтво) як сучасні практики науки і мистецтва.....	36
Минева Сильвия (г. Софія, Болгарія), Хамітов Назип (г. Київ). Этика постмодерна как вызов и отражение искусства жизни.....	44
Панченко Валентина (м. Київ). Візуальна антропологія і проблема самоідентифікації.....	47
Степаненко Ірина (м. Київ). Терапевтична функція філософії в контексті особистісно орієнтованих стратегій вищої школи.....	48
Власова Олена (м. Київ). Цілісність особистості багатоукладного суспільства: досвід міждисциплінарного дослідження.....	54
Воронкова Валентина (м. Запоріжжя). Граничні цінності Істини, Добра, Краси як оптимум буття та відображення гармонізації стосунків людини з природою, суспільством, інформаційним середовищем.....	59
Більченко Євгенія (м. Київ). Арт-терапія у світлі постструктуралістського психоаналізу: мистецтво contra тотальність.....	62
Білогур Влада (м. Мелітополь). Філософська антропологія, психоаналіз і арт-терапія спорту та спортивної особистості.....	65
Кравченко Алла (м. Київ). Відповідальність як атрибут формування особистості в епоху змін та протиріч.....	68
Любимий Ярослав (м. Київ). Роль інтернет-комунікації у зростанні ролі й значення соціальних мереж.....	72
Раскина Елена (г. Москва). Культурно окрашенное путешествие как одна из форм исцеления искусством в жизни и творчестве Н.С. Гумилева.....	75
Сторіжко Людмила (м. Київ). Концепція існування людини в сучасному психоаналізі.....	78
Матвєєв Віталій (м. Київ). Арт-терапія в піфагорійській школі: вдосконалення особистості за допомогою музики.....	81
Побережна Галина (м. Київ). Парадигмальні аспекти взаємодії психоаналізу і арт-терапії: проблема якісної класифікації психотипів.....	85

4. Горенштейн Ф. Псалом: роман-размышление о четырех казнях Господних [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу: <http://you-books.com/book/F-Gorenshtejn/Psalom>. – Вид з екрану.
5. Эпштейн М. Знак пробела. О будущем гуманитарных наук / Михаил Эпштейн. – М. : Новое литературное обозрение, 2004. – С. 622-634.
6. Кундера М. Нарушенные завещания: Эссе / Милан Кундера ; [пер. с франц. М. Таймановой]. – СПб. : Издательский Дом «Азбука-классика», 2008. – 288 с.

БІЛОГУР Влада Євгенівна,
доктор філософських наук,
професор, завідувач кафедри теорії методики
фізичного виховання та спортивних дисциплін
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ, ПСИХОАНАЛІЗ І АРТ-ТЕРАПІЯ СПОРТУ ТА СПОРТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Філософська антропологія – це наука про генезис та еволюцію фізично-анатомічної конструкції людини (у нашому випадку спортивної людини), біологічно-расові модифікації індивіда людського роду та поширюється на такі розділи, як анатомічна конструкція людини, антропогенез і антропосоціогенез, морфологія людини, динамічна еволюція людського роду. Філософська антропологія виділяє як об'єкт свого дослідження сферу «власне спортивного буття», власної природи спортивної людини, спортивної індивідуальності. Через антропологічний принцип здійснюється можливість пояснити природу спортивної людини, спортивний світ, через який проявляється спортивне буття, зрозуміти спортсмена як унікальний прояв спортивного духу і творця спортивної культури. У глибинних сферах спортивного життя людини, у континуумах її духовно-моральної, фізичної, підсвідомо-раціональної, ірраціональної і антробіологічної суб'єктивності можна відшукати справжні основи спортивної особистості, надаючи їм іманентно-суб'єктивне вираження сутніх сил людини як творця спортивного світу і культури. З кожною новою епохою особистість-спортсмен ніби зникала у сучасній цивілізації, і це зникнення актуалізує ще більше місце і роль особистості-спортсмена в умовах глобалізованого світу. Сьогодні філософська антропологія, говорячи про спортивну філософію, займає проміжне місце між біологічними науками й

екзистенціальною філософією, елементи яких вона використовує для пояснення проблем спортивного буття та спортивної людини. Через різноманітність підходів філософська антропология намагається пізнати: що таке спортивна людина в її повноті та цілісності; які джерела й зміст спортивного життя; які шляхи гармонійного розвитку людини-спортсмена.

Онтологічна реальність спорту та спортивної особистості, згідно з психоаналізом, зміщується в область психіки, так як психічне у розвитку спортсмена має свою власну природу і підпорядковується особливим закономірностям. Природа людини-спортсмена – це, насамперед, несвідоме, адитивність психофункцій і психопроцесів, що репродукується в актах свідомості і підсвідомості. Неврози З.Фрейд намагався лікувати за допомогою самосвідомості і ця його теорія підходить для аналізу проблем спорту і спортивної особистості. Сама природа людини-спортсмена дає методологію і методіку підходу до окремо взятої особистості-спортсмена у їх страхах, фобіях, психоаномаліях, неврозах, депресіях. З.Фрейд вважає, що розбудити несвідоме, у тому числі і спортсмена, можна різними способами: гіпноз, транс, підсвідомість, інтуїція. Доступ до власної підсвідомості людини-спортсмена відкриває нові можливості і нові сили, що так необхідні спортсмену: пробуджується інтуїція, розвивається сенсорна система, спортсмен отримує здатність для себе відкрити справжні сили, підсвідомість дає спортсмену силу і натхнення, якщо проникнути у сутність свідомості і підсвідомості. Підсвідомість – це дійсний союзник спортсмена у змаганнях, коли слід перемагати свого суперника. Величезна заслуга З.Фрейда у тому, що він виявив істотну роль підсвідомого в детермінації поведінки особистості, що підходить і для спортсмена, всього його спортивного життя; показав складність підсвідомого як центрального особистісного цілеутворення, що необхідно було для пізнання буття людини у світі спорту. Основа особистості, на його думку, - це сукупність природних потягів, які знаходять вираження через вітальні (спортивні) сили людини. Е.Фромм, як один з представників неофрейдизму, намагався знайти спроби розв'язання проблеми дихотомії людського існування, ліквідації різних форм відчуження людини, визначаючи шляхи оздоровлення соціуму. Е.Фромм стверджував, що в ході еволюційного процесу людина частково втрачає «безпосередню інстинктивну основу» і набуває нових якостей, які є продуктом культури та соціального середовища. Людське існування у світі спорту – це наперед задана тотальність внутрішніх потенцій, які індивід повинен розвивати, що закладені у людській природі. Справжнє життя спортсмена – це існування людини за принципом буття, свободи, незалежності, критичності розуму, активності.

Арт-терапія як різновид форми мистецтва направлений на розробку арт-терапевтичних технологій та наукового аналізу їх психотерапевтичного ефекту, який також необхідний спортсменам. Як вважає Г.Й.Витак, «арт-терапія сьогодні активно розвивається і за кордоном, і в нашій країні, використовується з терапевтичними цілями, при вирішенні діагностичних, корекційних, психотерапевтичних завдань, і стає все більш популярним лікувальним методом в професійному середовищі. Трансформація соціально-політичної, економічної, культурно-інформаційної сфер суспільства в цілому, стимулює розвиток арт-терапевтичних технологій, дослідження, присвячені розробці арт-терапевтичних технологій та науковому аналізу їх психотерапевтичного ефекту. Все частіше арт-терапія використовується не тільки в клінічних цілях, але як профілактичному середовищі для розвитку здорового світосприйняття і способу життя» [1, с. 43]. Тому ми вважаємо, що майбутнє арт-терапії не тільки за сферою мистецтва, культури, науки, народної творчості, новітніх технологій, а й в психотерапевтичних цілях у сфері спорту. В цілому слід погодитися з авторами С.Криловою та Н.Хамітовим, що «в сучасному світі маємо виклик трансгуманізму. Цей виклик пов'язаний з бажанням еволюціонувати...в психотілесній площині, безкінечно продовжувати та підсилюючи буденний і граничний виміри людського буття» [2, с. 5]. Для подібних викликів слід давати буттєво-світосприйнятну, тобто філософську відповідь, так як всі ці підходи є актуальними і для такої теми, як філософська антропологія, психоаналіз і арт-терапія спорту та спортивної особистості.

Список літератури:

1. Витак Г.Й. Особливості становлення арт-терапії в Україні / Г.Й.Витак // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2014. – Вип. 56. – с.43-51.
2. Філософія людини як шлях гуманізму та гідності у граничному бутті суспільства: підхід філософської антропології та метаантропології: збірник наукових праць. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 30-31 березня 2015 р. / За заг. ред. Хамітова Н.В.- Київ: Видавництво НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015.- 150 с.